

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 073 «Менеджмент»

освітня програма «Бізнес - адміністрування»

спеціалізація _____

вид дисципліни вибіркова

факультет економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Розіт Тетяна Володимирівна, кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Завідувач кафедри доктор економічних наук, професор

(підпис)

Соболев В.М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

_____ економічного факультету _____

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії _____

(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Управлінський облік” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

другий (магістерський) рівень

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 073 «Менеджмент»

освітня програма

Бізнес - адміністрування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** формування системи знань з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни є набуття вмінь застосовувати відповідні методи та прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень

1.3. **Кількість кредитів** – 5

1.4. **Загальна кількість годин** – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
вибіркова	
денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1	1
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні	
год.	год.
Самостійна робота	
102 год.	138 год.
Індивідуальні завдання:	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

- вміти визначити місце стратегічного управлінського обліку в системі менеджменту підприємства;

- вміти організувати процес бюджетування на підприємстві, склавши фінансову структуру організації;
- опанувати методику оцінки інвестиційних проектів;
- вміти визначати показники(фінансові та нефінансові), які необхідні для складання управлінської звітності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика стратегічного управлінського обліку.

Зміст:

Управлінський облік в системі управління та обліковій системі підприємства. Концепція управлінського обліку. Інформаційне забезпечення управлінської діяльності.

Управлінський облік і ухвалення управлінських рішень. Управлінський облік в структурі управління організацією. Управлінський облік в контексті бізнес-середовища організації. Зовнішнє і внутрішнє бізнес-середовище.

Тема 2. Бюджетування діяльності компанії.

Зміст:

Бюджетування як інструмент управління робочим капіталом Принципи побудови системи бюджетного управління Складання прогнозних звітів: звіт про прибутки і збитки, звіт про рух грошових коштів, прогнозний баланс
Контроль та аналіз бюджетних показників

Тема 3. Прийняття рішень щодо довгострокових капіталовкладень

Зміст:

Інвестиційний проект – поняття, види. Технологія планування інвестиційних проектів, етапи аналізу інвестиційних проектів і прийняття рішень про інвестування. Попередній аналіз інвестиційного проекту. Маркетинговий аналіз. Аналіз ризиків Етапи процесу прийняття рішення про капіталовкладення. Методи оцінки інвестиційних проектів, облік додаткових факторів Чиста приведена вартість Період окупності. Дисконтований період окупності.

Тема 4. Особливості використання CVP-аналізу

Зміст:

Аналіз і прогнозування беззбитковості діяльності (CVP – аналіз)
Маржинальний дохід. Точка беззбитковості при багатоміністерському виробництві. Зона безпеки. Графік беззбитковості. Операційний важіль (леверидж)

Тема 5. Трансфертне ціноутворення та облік по центрах відповідальності

Зміст:

Попит і інші основні чинники встановлення ціни. Попит та його еластичність. Фактори, що впливають на встановлення ціни. Визначення ціни, яка максимізує прибуток. Методи ціноутворення. Повні витрати плюс націнка. Граничні витрати плюс націнка. Інші фактори, що впливають на рішення щодо ціноутворення. Витрати життєвого циклу продукції. Цільове управління собівартістю (target costing). Крива навчання

Тема 6. Управлінська звітність

Зміст:

Презентація фінансової звітності як засіб залучення капіталу. Управлінська та спеціальна внутрішня звітність підприємства. Управлінський формат звіту про прибутки

та збитки(ЗПЗ). Загальні питання побудови ЗПЗ. Звіт про рух грошових коштів (непрямий метод)

Тема 7. Стратегічні методи та інструменти управління

Зміст:

Управління за видами діяльності (ABM). Вартісний та функціональний аналіз. Процесно-орієнтоване управління (Activity Based Management). Аналіз рентабельності продуктів, клієнтів, каналів розподілу. Пряма рентабельність продукту (DPP). Аналіз рентабельності по покупцям (CPA). Рентабельність каналів розподілу. Аналіз рентабельності за видами діяльності. Аналіз за методом Парето. Управління витратами за методом «Кайдзен». Реінжиніринг бізнес-процесів (BPR). Ланцюжок цінності, управління ланцюгами поставок, аутсорсинг і спільна участь в прибутку. Ланцюжок впевненості і витрати на якість. Управління ланцюжком поставок. Аутсорсинг. Спільна участь у прибутку.

Тема 8. Фінансові і нефінансові показники оцінки діяльності

Зміст:

Показники рентабельності. Рентабельність продажів. Дохід на акцію (EPS). Рентабельність власного капіталу (ROCE). Рентабельність інвестицій і недоліки цього показника (ROI). Залишковий дохід (RI) та економічно додана вартість (EVA). Показники залишкового прибутку і економічної доданої вартості (EVA).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
л		п	л	і	ср	л		п	л	і	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Загальна характеристика стратегічного управлінського обліку.	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 2. Бюджетування діяльності компанії	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 3. Прийняття рішень щодо довгострокових капіталовкладень	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 4. Особливості використання СVP-аналізу	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 5. Трансфертне ціноутворення та облік по центрах відповідальності	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 6. Управлінська звітність	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 7. Стратегічні методи та інструменти управління	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Тема 8. Фінансові і нефінансові показники оцінки діяльності	18,75	4	2			12,75	18,75	1,5				17,25
Усього годин	150	32	16			102	150	12				138

4. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Загальна характеристика стратегічного управлінського обліку.	2
2	Тема 2. Бюджетування діяльності компанії	2
3	Тема 3. Прийняття рішень щодо довгострокових капіталовкладень	2
4	Тема 4. Особливості використання СVP-аналізу	2
5	Тема 5. Трансфертне ціноутворення та облік по центрах відповідальності	2
6	Тема 6. Управлінська звітність	2
7	Тема 7. Стратегічні методи та інструменти управління	2
8	Тема 8. Фінансові і нефінансові показники оцінки діяльності	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Управлінський облік в контексті бізнес-середовища організації. Зовнішнє і внутрішнє бізнес-середовище	12,75
2.	Принципи побудови системи бюджетного управління	12,75
3.	Попередній аналіз інвестиційного проекту. Маркетинговий аналіз.	12,75
4.	Зона безпеки. Графік беззбитковості	12,75
5	Цільове управління собівартістю (target costing).	12,75
6	Звіт про рух грошових коштів (непрямий метод)	12,75
7	Ланцюжок цінності, управління ланцюгами поставок, аутсорсинг і спільна участь в прибутку	12,75
8	Нефінансові показники оцінки діяльності	12,75
	Разом	102

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи контролю

Піч час викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемні методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі роздаткового матеріалу;
- розв'язування задач та тестів;
- складання графічних схем;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота. Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика й техніка викладання, але й висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;

- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, й увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися, й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал, таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися в групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх, учать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Основними завданнями контролю знань з дисципліни є оцінювання засвоєння ними теоретичних та практичних знань і навичок, набутих під час навчання. При цьому, контрольні заходи мають:

- 1) стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом;

- 2) забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань на прикладі роботи конкретних підприємств.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань за змістовими модулями (тестування);
- оцінювання виконання та захист індивідуального розрахункового завдання;
- складання заліку.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- відвідування занять;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- складання проміжного контролю із змістовних модулів.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

Підсумковий контроль передбачає проведення іспиту.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								КР передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100

T 1. Загальна характеристика стратегічного управлінського обліку.

T 2. Бюджетування діяльності компанії.

T3. Прийняття рішень щодо довгострокових капіталовкладень

- Т 4. Особливості використання CVР-аналізу
- Т 5. Трансфертне ціноутворення та облік по центрам відповідальності
- Т 6. Управлінська звітність
- Т 7. Стратегічні методи та інструменти управління
- Т 8. Фінансові і нефінансові показники оцінки діяльності

Критерії оцінювання (засоби діагностики)

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. *Повнота відповіді або виконання завдання:*
 - елементарна;
 - фрагментарна;
 - повна;
 - неповна.
2. *Рівень сформованості логічних умінь:*
 - елементарні дії;
 - операція, правило, алгоритм;
 - правила визначення понять;
 - формулювання законів і закономірностей;
 - структурування суджень, доводів, описів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Атамас П.Й. Управлінський облік [Текст] : [Слайд-конспект] / Атамас П.Й. [та ін.]. - Дніпропетр. ун-т економіки та права, 2006. - 128 с.
2. Аткинсон Э. Управленческий учет [Текст] : / Э. Аткинсон, Р. Банкер, Р. Каплан, М. Янг. - 3-е издание: Пер. с англ. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. - 879 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік [Текст] : Підруч. для студ. спец. "Облік і аудит" вищ. навч. закл. / Бутинець Ф.Ф. - Житомир : ПП "Рута", 2002. - 479 с.

4. Вербило О. Ф. Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Управлінський облік [Текст] : [навч. посібник] / Вербило О. Ф. [та ін.] - К.: Лібра, 2011. - 391 с.
5. Голов С.Ф. Управлінський облік [Текст] : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. за спец. "Облік і аудит" / Голов С.Ф. - К.: Лібра, 2006. - 703 с.
6. Добровський В.М. Київ. нац. екон. ун-т. Управлінський облік [Текст] : Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т. - К. : [та ін.], 2003. - 235с. : рис., табл.
7. Добровський В.М. Київ. нац. екон. ун-т. Управлінський облік [Текст] : [навч. посібник] / Добровський В.М. [та ін.] - К.: Лібра, 2005. - 278с.
8. Друри Колин. Управленческий и производственный учет. Вводный курс [Текст]: учеб. для студентов вузов / К. Друри. — 5-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012.— 735 с. — (Серия «Зарубежный учебник»). — Доп. тит. л. англ.
9. Загородній А.Г. Управлінський облік [Текст] : Термінол. слов./ Загородній А.Г. - Л. : ЗУКЦ, 2005. - 95 с.
10. Лень В.С. Управлінський облік [Текст] : [навч. посібник] / Лень В.С. - К. : Знання-Прес, 2006. - 317 с. - (Вища освіта ХХІ ст.)
11. Лишиленко О.В. Акад. муніцип. упр. Бухгалтерський управлінський облік [Текст] : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.]. / Академія муніципального управління./ Лишиленко О.В. - К. : Центр навч. л-ри, 2004. - 253с. : табл.
12. Маляревський Ю.Д. Харк. нац. екон. ун-т. Управлінський облік [Текст] : [навч. посіб.]/ Маляревський Ю.Д. - Х. : Інжек, 2009. - 248 с.
13. Марущак Л. І. Управлінський облік у схемах і таблицях [Текст] : [навч. посіб.]/ Марущак Л. І. - Т. : Астон, 2010. - 192 с.
14. Нападовська Л.В. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Управлінський облік [Текст] : [підручник] / Нападовська Л.В. [та ін.] - К. : 2010. - 647 с.

Допоміжна література

1. Нидлз, Б. Принципы бухгалтерского учета [Текст] : / Б. Нидлз [и др.] Пер. с англ.; Под ред. Я.В. Соколова. - М: Финансы и статистика, 2003.- 495с.
2. Партин Г.О. Управлінський облік [Текст] : [навч. посіб.]/ Партин Г.О. - К. : Знання, 2007. - 303 с.
3. Радецька Л.П. Управлінський облік [Текст] : [навч. посіб.] / Радецька Л.П. - Хмельниц. : ХДУ, 2004. - 276с. : табл.
4. Садовська І. Б. Луц. нац. техн. ун-т. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб.] / Садовська І. Б. [та ін.] - Луцьк : 2010. - 560 с.
5. Хенсен Д.Р. Міжнар. ін-т бізнесу. Управлінський облік [Текст] : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Міжнародний ін-т бізнесу. / Хенсен Д.Р. - К. : Міленіум, 2002. - 974с.
6. Хорнгрен У., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст] : учеб.-практ. пособие [под ред. Я. В. Соколова] / Ч.Т. Хорнгрен [и др.] -М.: Финансы и статистика, 2004. - 416 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Журнал «Бухгалтерський облік і аудит»;
2. Журнал «Податки і бухгалтерський облік»
3. <http://www.dtkk.com.ua>
4. <http://www.buhgalteria.com.ua>